

FÖRDJUPNING

Produktion och sysselsättning i tjänstebranscherna

De senaste 10 åren har tjänstebranscherna stått för en stor del av produktionstillväxten. Produktionen i tjänstebranscherna har fortsatt att växa i ungefär samma takt som under föregående tioårsperiod, vilket inte varit fallet i varubranscherna. Efterfrågan på arbetskraft har därför varit hög i tjänstebranscherna som till stor del har drivit sysselsättningstillväxten i näringslivet de senaste 10 åren. I denna fördjupning redogörs mer i detalj för utvecklingen i tjänstebranscherna vad gäller produktion och sysselsättning, samt vad tjänsterna i slutändan används till.

De senaste 10 åren har produktionstillväxten i tjänstebranscherna varit hög (se diagram 122). Ökningstakten har varit ungefär densamma 2006–2015 som 1994–2005 (se diagram 123). Tillväxttakten i de varuproducerande branscherna har däremot varit betydligt lägre under den senare perioden.

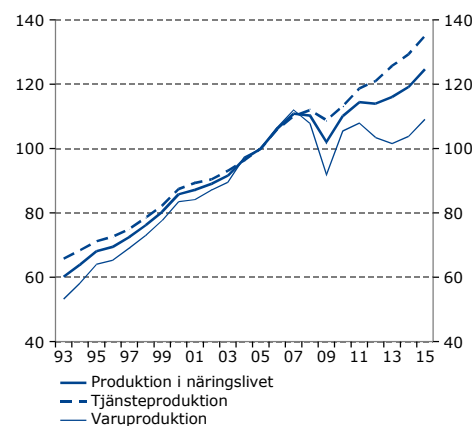
PRODUKTIONEN INOM IKT, VÅRD OCH UTBILDNING SAMT FÖRETAGSTJÄNSTER HAR ÖKAT SNABBT

Utvecklingen har varit mycket olika inom de olika tjänstebranscherna (se tabell 18 och diagram 124). Under 2006–2015 har produktionstillväxten varit högst inom informations- och kommunikationstjänster (IKT) samt vård och utbildning⁷¹ med genomsnittliga ökningstakter på omkring 5 procent per år. Även produktionen av företagstjänster har ökat snabbt.⁷² Produktionsökningarna inom fritid och service, handel, finans- och fastighetsverksamhet samt hotell och restaurang har varit mer modesta på omkring 2–3 procent per år.

⁷¹ Att produktionen i vård- och utbildningsbranscherna ökat innebär dock inte per automatik att produktionen av vård och utbildning i ekonomin som helhet har ökat. Utbildnings- och omsorgstjänster har i högre grad än tidigare köpts in från privata aktörer i stället för att produceras i offentlig sektor.

⁷² Med företagstjänster avses här SNI-branscherna M, verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik och N, uthyrning, fastighetsservice, resetjänster och andra stödtjänster.

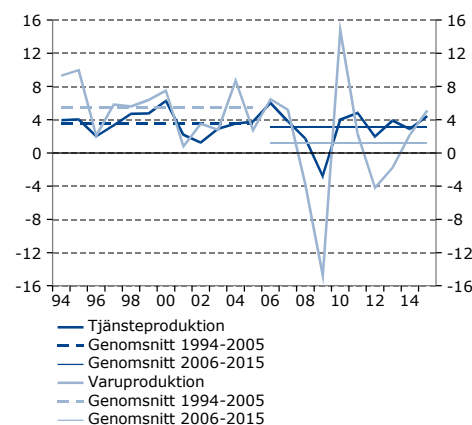
Diagram 122 Produktion i näringslivet
Index 2005=100, förädlingsvärde till baspris, fasta priser

Källa: SCB.

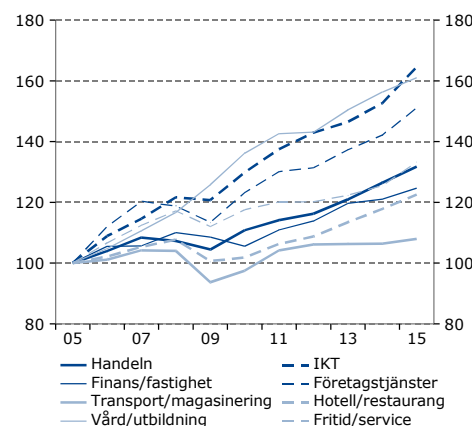
Diagram 123 Tjänste- och varuproduktion

Procentuell förändring

Källa: SCB.

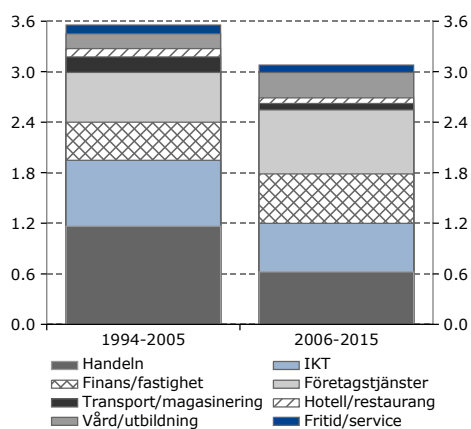
Diagram 124 Produktion i tjänstebranscherna
Index 2005=100

Källa: SCB.

Diagram 125 Bidrag till tillväxten i tjänsteproduktionen

Procentenheter, genomsnitt över perioden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell 18 Produktion i tjänstebranscherna

Förädlingsvärde i miljarder kronor och andel i procent i löpande priser respektive genomsnittlig årlig procentuell förändring i fasta priser, geometriskt medelvärde mellan indikerade år

	SNI-kod	Nivå 2005	Nivå 2015	Andel av tjänster 2015	Tillväxt 1994–2005	Tillväxt 2006–2015
Tjänster		1 202	1 857	100,0	3,5	3,1
Handeln	G	270	401	21,6	5,3	2,8
IKT	J	138	210	11,3	7,9	5,1
Finans/fastighet	K,L	330	466	25,1	1,4	2,2
Företagstjänster	M,N	200	359	19,3	4,1	4,2
Transport/magasinerings	H	130	159	8,6	1,5	0,8
Hotell/restaurang	I	37	65	3,5	3,0	2,1
Vård/utbildning	P,Q	63	137	7,4	4,7	4,9
Fritid/service	R,S,T	33	60	3,2	4,6	2,9

Anm. Med produktion avses förädlingsvärde. Nationalräkenskapsdata för 2014 och 2015 är preliminära och kan komma att revideras.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

FÖRETAGSTJÄNSTER, HANDEL, FINANS OCH FASTIGHET SAMT IKT HAR BIDRAGIT MEST TILL TILLVÄXTEN

Produktionen av företagstjänster, handel, finans och fastighet, och IKT stod för omkring 77 procent av förädlingsvärdet i tjänstebranscherna 2015. Dessa branscher har lämnat ett stort bidrag till produktionstillväxten under 2006–2015 (se diagram 125). Trots att tillväxten i finans och fastighet och i handeln har varit lägre än i andra branscher, bidrog de alltså mycket till produktionsökningen i tjänstesektorn som helhet eftersom de är stora branscher. Transport och magasinerings, hotell och restaurang samt fritid och service är mindre branscher och de har sammantaget bara svarat för en mindre del av produktionstillväxten under perioden. Samma sak gäller för branschen vård och utbildning, trots att den har växt snabbt under perioden.

Jämfört med perioden 1994–2005 har produktionstillväxten 2006–2015 i genomsnitt varit högre i finans och fastighet och lägre främst inom IKT, handeln samt fritid och service.

SYSSELSÄTTNINGEN I TJÄNSTEBRANSCHERNA HAR ÖKAT SNABBT SEDAN 2006

Som en följd av den starka produktionstillväxten har även efterfrågan på arbetskraft i tjänstebranscherna varit hög de senaste 10 åren. Sysselsättningen ökade under perioden 2006–2015 med i genomsnitt 2,0 procent per år, att jämföra med 1,7 procent 1994–2005. Sysselsättningen i tjänstebranscherna har stått för en

stor del av sysselsättningstillväxten i näringslivet de senaste 10 åren (se diagram 126). Sysselsättningen i tjänstebranscherna som andel av sysselsatta i näringslivet har således ökat (se diagram 127).

SYSSELSÄTTNINGEN I VÅRD OCH UTBILDNING, HOTELL OCH RESTAURANG SAMT FÖRETAGSTJÄNSTER HAR ÖKAT SNABBT

Under 2006–2015 var sysselsättningstillväxten snabbast inom vård och utbildning följt av hotell och restaurang samt företags-tjänster (se tabell 19 och diagram 128).⁷³ I resterande branscher har sysselsättningen ökat med omkring 1 procent per år med undantag för transport och magasinering där sysselsättningen varit nästintill oförändrad.

Tabell 19 Sysselsatta i tjänstebranscherna

Tusentals personer, procent respektive årlig procentuell förändring, geometriskt medelvärde mellan indikerade år.

	SNI-kod	Antal 2005	Antal 2015	Andel av tjänster 2015	Tillväxt 1994–2005	Tillväxt 2006–2015
Tjänster		1 832	2 233	100,0	1,7	2,0
Handeln	G	526	581	26,0	0,5	1,0
IKT	J	161	173	7,7	3,4	0,7
Finans/fastighet	K,L	153	173	7,7	0,5	1,2
Företagstjänster	M,N	399	539	24,1	3,2	3,1
Transport/magasiner	H	227	231	10,4	-0,1	0,2
Hotell/restaurang	I	122	185	8,3	1,4	4,2
Vård/utbildning	P,Q	153	245	11,0	5,8	4,8
Fritid/service	R,S,T	90	106	4,7	1,8	1,6

Anm. Nationalräkenskapsdata för 2014 och 2015 är preliminära och kan komma att revideras.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

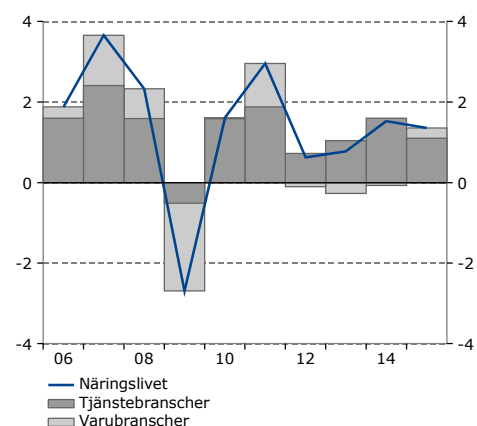
FÖRETAGSTJÄNSTER OCH VÅRD OCH UTBILDNING HAR BIDRAGIT MEST TILL SYSSELSÄTTNINGSOÖKNINGEN

Sett till branschernas storlek sysselsatte handeln flest personer 2015 (581 000 personer) följt av företagstjänster (539 000 personer). De stod tillsammans för omkring hälften av sysselsättningen i tjänstebranscherna både 2005 och 2015. Vad gäller bidrag

⁷³ Den snabba ökningen av sysselsatta i företagstjänster kan sannolikt till viss del förklaras av att företag inom exempelvis industrin i högre grad än tidigare köper in tjänster via konsult- och bemanningsföretag som ingår i branschen företagstjänster.

Diagram 126 Bidrag till sysselsättningstillväxten

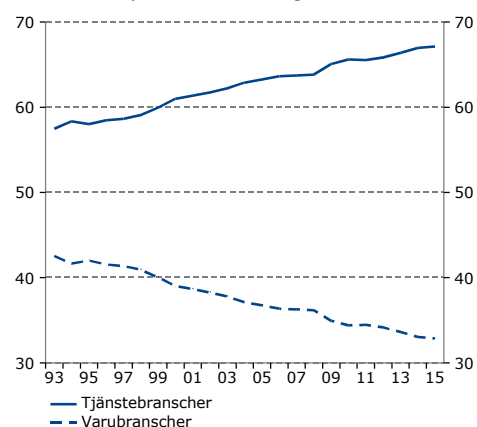
Procentuell förändring respektive procentenheter

Källa: SCB.

Diagram 127 Sysselsatta i tjänste- respektive varubranscher

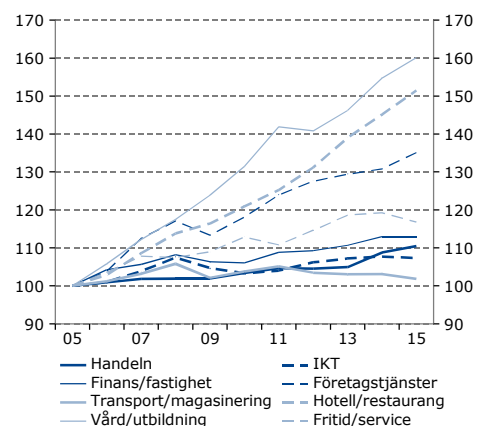
Procent av sysselsatta i näringslivet

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 128 Sysselsättning i tjänstebranscherna

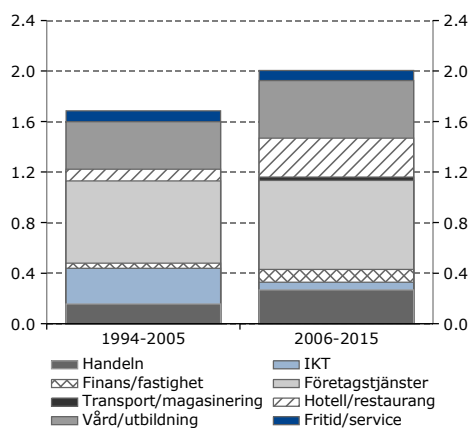
Index 2005=100

Källa: SCB.

Diagram 129 Bidrag till sysselsättningstillväxten i tjänstebranscherna

Procentenheter, genomsnitt över perioden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

till sysselsättningsökningen de senaste 10 åren har branschen företagstjänster bidragit mest (se diagram 129). Även branscherna vård och utbildning, handeln samt hotell och restaurang har bidragit mycket. I hotell och restaurang har sysselsättningen ökat betydligt snabbare de senaste 10 åren jämfört med perioden 1994–2005.

I några branscher har dock sysselsättningsutvecklingen de senaste 10 åren inte gått hand i hand med produktionsutvecklingen. Till exempel har den starka utvecklingen av produktionen inom IKT inte återspeglats speciellt mycket i ökad sysselsättning. Inom IKT har i stället produktivitetstillväxten varit hög, bland annat till följd av den snabba teknologiska utvecklingen. Även i handeln har produktivitetstillväxten varit högre än i många andra tjänstebranscher och sysselsättningen har därmed ökat jämförelsevis svagt.

VAD ANVÄNDS TJÄNSTPRODUKTIONEN TILL?

Med hjälp av input/output-tabeller från SCB kan tjänstproduktionen (brutto) fördelas på vad den används till (se tabell 20).⁷⁴ Användningen är fördelad på olika ändamål såsom konsumtion, investeringar, export och insatsförbrukning. År 2013⁷⁵ användes ca 41 procent av bruttoproduktionen i tjänstesektorn som insatsförbrukning i annan produktion. Det innebär att andra företag köpte in tjänster som användes som insats i deras produktion. Detta var till stor del företagstjänster, finans och fastighet, transport och magasinering samt IKT. Ungefär 30 procent av tjänstproduktionen konsumerades direkt av hushållen. Det var framför allt produktion inom finans och fastighet och handeln. Ungefär 15 procent av tjänstproduktionen exporterades. Exporten bestod främst av företagstjänster, handel samt IKT. Omkring 8 procent av näringslivets tjänstproduktion användes till offentlig konsumtion och utgjordes till stor del av produktion inom vård och utbildning. Resterande 5 procent av tjänstproduktionen användes till investeringar och bestod främst av företagstjänster och IKT.

⁷⁴ Se även Forsfält, T. och E. Glans, "IOR – NIER's Input-Output Model of the Swedish Economy", Working Paper No. 141, Konjunkturinstitutet, 2015.

⁷⁵ År 2013 är senaste året med utfall för input/output-tabeller.

Tabell 20 Bruttonproduktion av tjänster 2013 fördelat på användning

Löpande priser, miljarder kronor respektive procent av bruttonproduktion inom parentes

Produkt	Hushållens konsumtion	Offentlig konsumtion	Investeringar	Export	Förbrukning företag	Bruttonproduktion av tjänster
Handeln	243	19	38	104	132	535
Transport/magasiner	53	21	–	87	265	426
Hotell/restaurang	70	4	–	13	44	131
IKT	71	22	66	101	185	446
Finans/fastighet	419	51	4	23	271	767
Företagstjänster	51	46	73	190	458	818
Vård/utbildning	47	114	–	2	13	176
Fritid/service	54	6	3	4	34	101
Summa	1 007 (30%)	283 (8%)	183 (5%)	524 (15%)	1 403 (41%)	3 400

Anm. I exporten ingår utländsk konsumtion i Sverige. Till exempel är export av hotell- och restaurangtjänster utländska besökares konsumtion i Sverige. Export av fastighet avser utländskt ägande av fritidshus i Sverige. Rader och kolumner summerar inte alltid på grund av avrundning.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.